

Samppa Koskela

10.11.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta
StV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto StV 11.11.2025 klo 12.45

Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi, HE 112/2025 vp

Esityksessä ehdotetaan, että peruspäiväraha ja työmarkkinatuki kumottaisiin ja niiden tilalle luotaisiin uusi etuus nimeltä yleistuki. Työmarkkinatukea koskevat ehdot kuitenkin pysyisivät monelta osin muuttumattomina yleistuessa. Yleistuki olisi työttömyyden aikaisen perustoimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Esityksen tavoitteena on parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden.

STTK pitää hyvänä esityksen tavoitteita työttömyysturvan sujuvoittamisesta ja yksinkertaistamisesta sekä työnteon kannattavuuden parantamisesta. STTK kuitenkin huomauttaa, että työttömyysturvajärjestelmää ei yksinkertaisteta ja sujuvoiteta sillä, että etuuden nimeä muutetaan. Työttömyysturvajärjestelmä ei myöskään muutu yksinkertaisemmaksi tai sujuvammaksi siten, että työnhakijoille luodaan uusia lisävelvoitteita tai että etuuden saamiseen liittyvää tarveharkintaa lisätään.

STTK huomauttaa myös, että yleistuen käsitteeseen sisältyy kansalaisten ymmärryksen näkökulmasta riskejä, joita ei ole esityksessä huomioitu riittävästi. Kun tarkoituksena olisi jatkossa nimittää työttömyyden aikaista perusturvaetuutta yleistueksi, voi tämä aiheuttaa monenlaista sekaannusta ja väärinymmärrystä sosiaaliturvaetuutta hakiessa. Tämän lisäksi muutokset esitetään myös voimaan hyvin nopeasti, joten viranomaisien on vaikea tähän myöskään ehtiä riittävästi varautumaan. Epäselvyyttä voi aiheuttaa myös yleistuen käsitteen mahdollinen ymmärtäminen toimeentuloa yleisesti turvaavana tukena tai toimeentulotukena. Esityksessä ei ole riittävästi varauduttu siihen, miten eri viranomaiset ja Kela pystyvät viestittämään ihmisille selkeästi ja ymmärrettävästi sen, että yleistuki on työttömyyden aikainen tuki eikä yleinen tuki.

Vaarana on se, että hyvästä tavoitteestaan huolimatta, yleistuki saattaa monimutkaistaa sosiaaliturvajärjestelmää, etenkin ymmärrettävyyden näkökulmasta tarkasteltuna.

Samppa Koskela

10.11.2025

Esityksen vaikutuksista

Esityksessä todetaan, että valtaosalla tulot eivät uudistuksen johdosta muutu. Samalla kuitenkin arvioidaan, että noin 12 200 henkilöä asuu kotitalouksissa, joiden käytettävissä olevat rahatulot pienentyvät yleistuen vuoksi. Arviolta noin 5 000 henkilön etuus tulisi pienenevän keskimäärin 1 166 euroa vuositasona. Iso osa heikennyksistä kohdistuu pariskuntiin tarveharkinnan muutoksista ja huoltovelvollisuudesta johtuen.

STTK pitää huolestuttavana, että nämä heikennykset voivat kohdistua kotitalouksiin, joiden toimeentuloturva on heikennetty jo huomattavasti erityisesti vuonna 2024 tehdyillä useilla säästötoimilla. Samalla valmistelussa on myös toimeentulotukea ja työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää koskevia uusia tiukennuksia. Näiden useiden muutosten yhteisvaikutusta ei ole kuitenkaan selvitetty eikä esityksessä arvioitu. On välttämätöntä estää tilanteet, joissa muutokset kasautuvat kotitalouksiin ja lapsiperheisiin tavalla, joka ei enää takaisi kaikille riittävää toimeentulon turvaa. Vaikutusten arviointi tulisi olla siksi perusteellisempaa etenkin, koska yleistuki on nykyisiä perusturvaetuuksia korvaava uusi tuki.

Esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin

Yleistuen käyttöön otosta seuraa merkittäviä kustannuksia ja lisätyötä Kelalle. STTK painottaa, että erityisesti henkilöstön määrän on oltava riittävä, jotta uudistus voi onnistua. Tähän olisi varattava tarvittavat määrärahat.

Myös TE-viranomaisten ja KEHA-keskuksen työmäärä tulee uuden etuuden vuoksi lisääntymään. Uusiin tehtäviin on varattava riittävät resurssit ja henkilöstö. Erityisesti uusille työnhakukeskusteluille tulisi selkeämmin osoittaa lisäresursseja, koska toimiva ja vaikuttava palvelu edellyttää, että työvoimaviranomaisten resurssit nostetaan riittävälle tasolle. Tämä on tärkeää erityisesti siksi, että esityksellä lisätään kasvokkain tapahtuvia työnhakukeskusteluja ja TE-palvelut ovat jo pitkään olleet aliresursoidut suhteessa työn ja vastuiden määrään nähden.

Lisätietoja

Samppa Koskela
juristi, eläke- ja sosiaaliturva-asiat
samppa.koskela@sttk.fi